

MBN AU § 116 Information om uppdaterade riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del

Ärendenummer: MBN 2026/331

Arbetsutskottets beslut

1. Miljö- och byggnämndens arbetsutskott tar emot informationen om uppdaterade riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del.
2. Miljö- och byggnämndens arbetsutskott ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en skrivelse om uppdaterade riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del och begäran om att Region Gotland ska involveras i utredningen kring möjligheter till ökat bostadsbyggande i anslutning till riksintresse för totalförsvarets militära del samt utreda hur skrivelsen ska hanteras inom Region Gotland.

Sammanfattning

Försvarmakten inkom till enhet strategisk planering den 29 maj 2026 med ett underlag gällande en kommande uppdatering av fem riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del, påverkansområde övrigt inom Gotlands län. Försvarmaktens process innebär att ingen formell remittering genomförs och myndigheten har aviserat att ett beslut kring uppdateringen av riksintresseanspråken kommer ske efter sommaren 2026. Ett uppföljande möte med Försvarmakten kommer hållas hösten 2026 med representanter från bland annat enhet strategisk planering. Uppdateringen innebär i samtliga fall att riksintresseanspråken utökas. Nedan anges riksintresseanspråken med Försvarmaktens beteckning:

TM0516 (Sudret), TM0517 (Östergarnslandet), TM0597 (Buttle/Vänge), TM0580 (Södra Fårö) och TM0520 (Norra Fårö).

Hantering av ärendet

Försvarmakten efterfrågade en skriftlig sammanställning över de planer och projekt som den kommande uppdateringen omfattar. Försvarmakten begärde att förvaltningen skulle inkomma med sammanställningen innan semesterperioden 2026. Enhet strategisk planering har gjort en övergripande sammanställning av de planer och projekt som kan komma att påverkas av den kommande uppdateringen av riksintresseanspråken. Synpunkter har inhämtats från enhet mark- och exploatering, enhet detaljplan och VA-avdelningen. Förvaltningens redogörelse utgör inte ett ställningstagande till, eller bedömning av Försvarmaktens kommande revidering, utan ska enbart ses som en sammanställning av planer och projekt som omfattas av den kommande utökningen av riksintresseanspråken och som därmed kan komma att påverkas.

Förvaltningen översände sammanställningen till Försvarsmakten 2026-07-01. I samband med detta informerade förvaltningen skriftligen Försvarsmakten om att myndigheten bör genomföra en formell remittering så att Region Gotland ges möjlighet att ta ställning till kommande uppdatering av riksintresseanspråken och inkomma med eventuella synpunkter innan beslut fattas.

Information om Försvarsmaktens kommande uppdatering av riksintresseanspråken kommer även lyftas till tekniska nämnden, 2026-09-17 och till regionstyrelsen 2026-09-29.

Konsekvenser av Försvarsmaktens kommande uppdatering av riksintresseanspråken

Utökningen av de fem riksintresseanspråken kommer innebära att de krav som i dagsläget ställs inom de rådande riksintresseanspråkens avgränsning utökas till de områden som kommer ingå i den nya avgränsningen. Detta innebär bland annat:

- Ett antal ärenden och åtgärder ska remitteras till Försvarsmakten
- Utökad lovplikt
- Krav på underrättelse till-, och medgivande från Försvarsmakten

Utökningen innebär att flertalet planer och projekt, samt planerad markanvändning som i dagsläget ligger utanför rådande avgränsning för riksintresseanspråken, kommer omfattas av den nya avgränsningen och kan därmed komma att påverkas. Flertalet utvecklingsområden utpekade i Översiktsplan Vårt Gotland 2040 för bland annat bostadsbebyggelse, verksamheter samt områden med kompletteringsmöjligheter. Ett antal pågående och kommande detaljplaner samt pågående och kommande mark- och exploateringsprojekt. Föreslagen fast förbindelse mellan Fårösund och Fårö, Sträckor utpekade i Regional Cykelplan Gotland 2025–2035. Flertalet områden i Vänge samt på Fårö som är utpekade i Region Gotlands Vattentjänstplan.

Bedömning

Förvaltningen anser att Försvarsmakten bör genomföra en formell remittering så att Region Gotland ges möjlighet att ta ställning till kommande uppdatering av riksintresseanspråken och inkomma med eventuella synpunkter till länsstyrelsen innan beslut fattas. Förvaltningen har skriftligen informerat Försvarsmakten om denna ståndpunkt. Förvaltningen bedömer att nuvarande process inte kan anses överensstämma med Hushållningsförordningen eller Boverkets vägledning.

Vidare konstaterar förvaltningen att om Försvarsmakten har genomfört ett formellt samråd med Boverket och Länsstyrelsen i Gotlands län, så har myndigheten inte säkerställt att samrådet var så pass tilltaget i tid att det

medgav att länsstyrelsen hade möjlighet att inhämta synpunkter från Region Gotland.

Konsekvenser av Försvarsmaktens kommande utökning av riksintresseanspråk

Utökningen av de fem riksintresseanspråken innebär att de krav som i dagsläget ställs inom rådande riksintresseanspråk utökas till de områden som kommer ingå i den nya avgränsningen. Detta innebär bland annat att ett antal ärenden och åtgärder måste remitteras till Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada på riksintresset. Vilka åtgärder som riskerar att skada riksintresset, eller området av betydelse, kan inte anges på förhand med hänsyn till den sekretess som råder för dessa intressen. Försvarsmakten gör således enskilda bedömningar beroende på ärendets förutsättningar.

Från och med den 1 december 2025 gäller ett nytt regelverk för bygglov genom ändringar i plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Detta innebär att det inom och i anslutning till vissa områden som är av riksintresse för totalförsvarets militära del gäller utökad lovplikt för vissa åtgärder enligt 9 kap. 36 § PBL. Detta innebär att vissa åtgärder kräver bygglov enbart på grund av att åtgärder ska uppföras eller genomföras inom eller i anslutning till riksintresse för totalförsvaret, den militära delen.

Vidare ska byggnadsnämnden enligt 9 kap. 97 § underrätta och enligt 9 kap. 80 § erhålla medgivande från Försvarsmakten eller Myndigheten för civilt försvar i vissa ärenden rörande bygglov, marklov eller förhandsbesked inom eller i anslutning till riksintresse för totalförsvaret. Konsekvenserna av ovan blir att förutsättningarna för planering och lovgivning blir osäkra för både kommun och sökande.

Uppdateringen innebär i samtliga fall att riksintresseanspråken utökas. Nedan anges riksintresseanspråken med Försvarsmaktens beteckning:

TM0516 (Sudret), TM0517 (Östergarnslandet), TM0597 (Buttle/Vänge), TM0580 (Södra Fårö) och TM0520 (Norra Fårö).

- Utökningen innebär att flertalet planer och projekt, samt planerad markanvändning som i dagsläget ligger utanför rådande avgränsning för riksintresseanspråken, kommer omfattas av den nya avgränsningen och kan därmed komma att påverkas. Flertalet utvecklingsområden utpekade i Översiktsplan Vårt Gotland 2040 för bland annat bostadsbebyggelse, verksamheter samt områden med kompletteringsmöjligheter.
- Ett antal pågående och kommande detaljplaner samt pågående och kommande mark- och exploateringsprojekt.
- Föreslagen fast förbindelse mellan Fårösund och Fårö.
- Sträckor utpekade i Regional Cykelplan Gotland 2025–2035.

- Flertalet områden i Vänge samt på Fårö som är utpekade i Region Gotlands Vattentjänstplan.

I tillhörande, Utredning med kartunderlag, daterad 2026-07-14 presenteras en utförlig redogörelse med tillhörande kartunderlag.

Ärendets behandling under mötet

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår miljö- och byggnämnden besluta att ta emot informationen.

Översiktsplanerare Max Sundberg Wallman föredrar ärendet.

Ordförande Ragnar Gustavii (M) yrkar att informationen tas emot med tillägget att förvaltningen till nämnden den 16 september ska ta fram ett förslag till skrivelse som ska expedieras till berörda departement gällande denna fråga. Skrivelsen bör även skickas till landsbygds- och infrastrukturdepartementet med begäran om att Region Gotland ska involveras i utredningen kring möjligheter till ökat bostadsbyggande i anslutning till riksintresse för totalförsvarets militära del (Dir. 2026:74). Förvaltningen får i uppdrag att till nämnden utreda hur skrivelsen ska hanteras inom Region Gotland. Paragrafen bör justeras omedelbart på nämndens sammanträde för att expedieras till regionstyrelsen inför styrelsens sammanträde 2026-09-29.

Proposition

Ordförande ställer proposition på eget yrkande och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, daterad 2026-07-14

Utredning med kartunderlag, daterad 2026-07-14

Försvarsmakten, presentation Gotlands län – information om uppdaterade riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del, inkom 2026-05-29

Skickas till

Regionstyrelsen, RS 2026/1450